

Motion

1983/84:435

Stig Josefson m. fl.

Deklarations- och skattskyldigheten för ideella föreningar

Bakgrund

Fr. o. m. 1979 års taxering gäller nya regler för beskattning av ideella föreningar. De nya reglerna innebär att en ideell förening som har ett allmännyttigt ändamål och dessutom uppfyller vissa villkor på öppenhet, inkomstanvändning m. m. inte beskattas för:

- kapitalinkomster
- inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet
- vissa fastighets- och rörelseinkomster med anknytning till den ideella verksamheten
- förmögenhet utom för vissa skattepliktiga rörelsetillgångar.

Skatt utgår för alla föreningar med normalt 15 % i statlig inkomstskatt och med kommunal skatt enligt utdebiteringen i den kommun där föreningens styrelse finns. Den kommunala skatten är året efter det att den påförts avdragsgill vid den statliga taxeringen.

I ett betänkande under våren 1981 (SkU 1981/82:71) redovisade skatteutskottet principerna för den skattemässiga behandlingen av en ideell föreningens inkomster. Utskottet anförde därvid bl. a. följande:

Utskottet vill först understryka att bedömningen av frågan om en idrottsföreningens inkomster av insamling av returpapper skall anses vara rörelseinkomster eller ej i första hand måste ske med utgångspunkt i verksamhetens omfattning. Sådana förhållanden som att föreningen använder inkomsterna för vällovligt ändamål eller att insamlingen av returpapper är samhällsnyttig får man därvid bortse från. RSV har i sin information framhållit att en insamlingskampanj avseende returpapper betraktas som en sådan verksamhet som traditionellt använts för att finansiera ideella föreningar och därför av hävd inte beskattats. Om däremot en förening förbinder sig att samla in returpapper under en längre sammanhängande period mot ersättning kan verksamheten inte betraktas som en kampanj. Sådana inkomster torde därför bli skattepliktiga i sin helhet. Passerar verksamheten gränsen för redovisningsskyldighet till mervärdeskatt – 10 000 kronors omsättning per år – inträder också skyldighet att erlagga sådan skatt.

Alla föreningar, således även de som är skattebefriade för vissa inkomster, skall lämna deklARATION om:

- föreningens skattepliktiga bruttointäkter under beskattningsåret uppgått till minst 100 kr. eller
- föreningen är skattskyldig för garantibelopp för fastighet eller

– föreningens skattepliktiga förmögenhetstillgångar den 31 december året före taxeringsåret övestiger 15 000 kr.

För övriga ideella föreningar gäller i stället att de är skyldiga att utan anmaning lämna särskild uppgift enligt 33 § taxeringslagen. För dessa gäller även att de kan dömas till böter, högst 500 kr. enligt 120 § taxeringslagen, om de inte fullgör denna skyldighet.

Vårt förslag

Deklarationsskyldigheten

Bestämmelserna om deklarations- och uppgiftsskyldigheten för ideella föreningar torde inte vara särskilt välkända. Av alla de tusentals ideella föreningar som finns i vårt land, är det troligtvis ett mycket begränsat antal som uppfyller sina åligganden enligt taxeringslagen. I vissa fall förekommer det att skattemyndigheterna anmanar föreningar att lämna den aktuella uppgiften. Det gäller de fall där föreningen av någon anledning fått ett organisationsnummer, exempelvis genom att man betalat artistskatt. I övriga fall sker i allmänhet inte några särskilda efterforskningar för att utröna vilka föreningar som existerar och därmed också är uppgiftsskyldiga. Med tanke på vår grundlagsskyddade föreningsfrihet torde eventuella efterforskningar vara svåra att genomföra.

Enligt fjärde stycket i 33 § nämnda lag äger skattechefen på därom gjord framställning medge befrielse för viss tid från nämnda skyldighet. I den proposition (1976/77:135) i vilken förslaget om den nuvarande utformningen av 33 § ingick, anförde föredragande statsrådet bl. a. följande:

Visserligen kan det hända att uppgiftsskyldigheten inte är så betungande, eftersom en förening normalt kan fullgöra sin skyldighet genom att skicka in sin årsredovisning tillsammans med en blankett med vissa kryssmarkeringar. Å andra sidan kan uppgiftsskyldigheten i ett stort antal fall framstå som onödig. Jag syftar t. ex. på föreningar som på grund av verksamhetens art och medlemskap i en riksorganisation med säkerhet kan antas uppfylla kraven för skattefrihet. Befrielse från uppgiftsskyldigheten kan i sådana fall spara visst arbete för föreningarna, samtidigt som pappersflödet hos taxeringsmyndigheterna minskar. Skattechefen bör alltså även i framtiden ha rätt att meddela dispens. Till skillnad mot vad som gäller för närvarande bör emellertid medgivanden av detta slag i princip avse en bestämd tid. I ett dispensbeslut bör således anges vilka taxeringsår medgivandet avser. I flertalet fall synes det kunna vara lämpligt att bestämma dispens tiden till fem år. Framkommer det under dispens tiden att föreningen kan antas böra åsättas taxering bör dispensen dock kunna återkallas omedelbart. Beslut rörande dispensen bör inte få överklagas.

De skäl som i den citerade propositionen talade för att medge skattechefen dispensrätt talar enligt vår uppfattning med samma styrka för att systemet med lämnande av särskild uppgift utan anmaning bör helt avskaffas.

För de ideella föreningarna föreligger deklarationsskyldighet även i fall där inte någon skattepliktig inkomst uppkommer. Detta beror på att gränsen

för deklarationsskyldighet och för skatteplikt inte överensstämmer. Skyldigheten att deklarerera inträder, som framgått ovan, vid en skattepliktig inkomst om 100 kr. medan någon skatt inte utgår förrän inkomsten överstiger 2000 kr. För fysiska personer överensstämmer i stort sett dessa båda gränser, detta borde enligt vår uppfattning vara fallet också för de ideella föreningarna.

Vi anser också att bestämmelserna om deklarationsskyldighet för ideella föreningar bör överensstämma med motsvarande regler för fysiska personer. Detta innebär att bestämmelserna i taxeringslagen bör ändras så att ideella föreningar vars skattepliktiga inkomster ej överstiger 6000 kr. undantas från såväl deklarations- som uppgiftsskyldighet.

Skattskyldigheten

Under det senaste året har flera fall rörande idrottsföreningars skatteplikt för vissa inkomster kommit att uppmärksammas i massmedia. Ett av fallen gällde en idrottsförening som för att finansiera sin verksamhet arrangerade danser. I ett annat fall gällde det insamling av returpapper, för vilka inkomster skattemyndigheterna ansåg att skattskyldighet förelåg.

De nuvarande skattereglerna för ideella föreningar och för andra skattesubjekt är inte likformiga. Föreningarna har givits en särställning på grund av sin allmännyttiga karaktär. Det är därför inte rimligt att avvisa förslag om skattelättnader med argumentet att de innebär ett avsteg från eljest vedertagna beskattningsprinciper. De gällande reglerna är ju i sig ett avsteg från de allmänna skatterättsliga principerna. I stället måste en avvägning ske av i vilken omfattning det är rimligt att särbehandla den ideella verksamheten.

Under senare år har flera fall förekommit där avsteg från de traditionella skattebestämmelserna gjorts för att stimulera viss verksamhet. Det gäller t. ex. skattefriheten för bärplockning och för användande av eget skogsbränsle. På motsvarande sätt bör man gå till väga på detta område.

I de gällande beskattningsreglerna för föreningar talas om "verksamhet som traditionellt använts för att finansiera ideella föreningar och därför av hävd inte beskattas". Detta område måste kunna revideras i takt med att nya verksamheter blir vanliga bland t. ex. idrottsföreningar. En sådan verksamhet är insamlandet av returpapper som dessutom i högsta grad är samhällsnyttig.

Det är också rimligt att vid bedömningen av vilka verksamheter som bör vara skattebefriade ta hänsyn till hur den bedrivs, exempelvis huruvida det sker på ideell basis eller med anställd personal. Vidare bör bedömningen även påverkas av vilka möjligheter ifrågavarande förening har till inkomster av i skatterättslig mening traditionell typ. För en förening i mindre stad eller i ett glesbygdssamhälle är det inte särskilt betydelsefullt att inkomster från publikavgifter är skattebefriade. Dessa föreningar bör därför ha möjlighet att skattefritt få bedriva verksamhet som går något utanför vad som tidigare av hävd inte beskattats.

Tidigare behandling

Vid 1982/83 års riksmöte behandlades motioner med förslag på detta område. Utskottet var inte berett att då förorda en höjning av grundavdraget eller en ändring av reglerna om deklarations- och uppgiftsskyldigheten, men hade inte något att erinra mot att frågorna prövas på nytt vid en kommande översyn av reglerna.

När det gäller skattskyldigheten anförde utskottet bl. a. följande:

Utskottet vill emellertid inte förneka att reglerna i vissa fall är svåra att bedöma och att de kan leda till problem både för föreningarna och för de tillämpande myndigheterna. Hithörande frågor uppmärksammas f. n. inom riksskatteverket och mervärdeskatteutredningen. En mer allmän översyn av reglerna bör enligt utskottets uppfattning anstå till dess att stiftelseutredningens (Ju 1975:01) arbete har redovisats och förutsättningar föreligger för en gemensam bedömning av de ideella organisationernas beskattning.

Med det anförda avstyrker utskottet de aktuella motinerna.

Enligt vår uppfattning finns det goda skäl för riksdagen att ompröva det tidigare ställningstagandet. Det sätt på vilket frågan uppmärksammats inom riksskatteverket gör det ytterligt befogat med en grundläggande översyn. Utformningen av de skatterättsliga reglerna får inte, som vi också påpekat i andra sammanhang, i så hög grad som f. n. är fallet överlämnas till riksskatteverket. Det måste, helt i enlighet med regeringsformen, vara riksdagen som beslutar om skatteuttaget. Till yttermera visso har nu också stiftelseutredningens arbete nedlagts utan att någon redovisning skett. Detta gör det än mer angeläget att genomföra en översyn på detta område.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av gällande bestämmelser beträffande deklarationsskyldighet för ideella föreningar syftande till en inskränkning i denna skyldighet,
2. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av gällande skatteregler för ideella föreningar syftande till en utvidgning av det skattebefriade området.

Stockholm i januari 1984

STIG JOSEFSON (c)

ROLF ANDERSSON (c)

INGEMAR HALLENIUS (c)

ROLF RÄMGÅRD (c)

BENGT KINDBOM (c)

KARL BOO (c)

BRITTA HAMMARBACKEN (c)

NILS G. ÅSLING (c)